

Rajavartiolaitoksen esikunta
Henkilöstöasiantuntija, majuri Mikko Heikkilä

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Rikosseuraamuslaitoksen organisaation ja rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Rajavartiolaitos on perehtynyt hallituksen esitykseen erityisesti rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamista koskevilta osin ja pitää sitä sen tavoitteeseen nähden ymmärrettävänä ja perusteltuna.

Rajavartiolaitokselle annettuun teemaan *Rajavartijan koulutus ja koulutusjärjestelmä* liittyen:

Rajavartiolaitoksen koulutusjärjestelmä muodostuu upseeri- ja rajavartijakoulutuksesta, joka jakautuu perus- ja jatkokoulutukseen. Lisäksi tarjotaan ammattitaitoa ylläpitävää ja lisäävää täydennyskoulutusta. Rajavartijakoulutus koostuu rajavartijan peruskurssista (peruskoulutus) sekä rajavartijan jatkokurssista ja mestarikurssista (jatkokoulutus).

Rajavartijan peruskurssin perustehtävänä on antaa opiskelijalle valmiudet nuoremman rajavartijan tehtävien hoitamiseen normaali- ja poikkeusolojen tilanteissa ja että hän hallitsee rajavartiomiehen toimivaltuuksia koskevat säännökset ja määräykset sekä että hänellä on virassa vaadittava kielitaito. Kurssilta valmistuvan palvelusarvo on nuorempi rajavartija tai nuorempi merivartija. Rajavartijaksi voi Suomessa valmistua vain rajavartijan peruskurssilta Raja- ja merivartiokoulusta. Kurssi on luonteeltaan rajavartijan virkaan tähtäävää ammatillista peruskoulutusta ja se rinnastetaan ammatilliseksi täydennyskoulutukseksi. Rajavartijan peruskurssi ei ole tutkinto, eikä se vastaa yleistä toisen asteen tutkintorakennetta. Peruskurssin opintojen kokonaislaajuus on 70 opintopistettä ja kurssi kestää noin vuoden. Kurssin hyväksytysti suorittaneet opiskelijat nimitään rajavartijan sotilasvirkaan.

Rajavartijan jatkokurssin perustehtävä on antaa opiskelijoille valmiudet toimia pienryhmän esimiestehtävissä niin normaali- kuin poikkeusolojenkin tilanteissa. Jatkokurssin laajuus on noin 16 opintopistettä sisältäen lähi- ja etäopintoja. Rajavartijan jatkokurssi suoritetaan noin kahdeksan palvelusvuoden jälkeen Raja- ja merivartiokoulussa.

Mestarikurssi on rajavartijoiden ylin virkaurakurssi. Mestarikurssin perustehtävä on antaa opiskelijoille valmiudet toimia työyksikön esimiestehtävissä niin normaali- kuin poikkeusolojenkin tilanteissa. Mestarikurssin laajuus on 22 opintopistettä, joka jakautuu ajallisesti noin yhden vuoden ajalle, sisältäen lähi- ja etäopintoja. Mestarikurssi suoritetaan noin 15 - 17 palvelusvuoden jälkeen Raja- ja merivartiokoulussa.

Kokemukset nykymuotoisesta rajavartijoiden peruskoulutuksen järjestämisestä ovat pääsääntöisesti hyvin positiivisia. Työelämäpalaute (esihenkilöt ja vasta valmistuneet rajavartijat) on ollut melko yksimielistä siitä, että rajavartijan peruskurssi antaa hyvät valmiudet toimia rajavartijana. Kaiken opetuksen tapahtuessa Raja- ja merivartiokoululla, mahdollistetaan opetuksen tasalaatuisuus. Rajavartiolaitos on perustanut

pitkään opetuksensa siihen, että peruskurssilla annettu yhtenevä opetus antaa valmiudet myöhemmin käyttää henkilöitä ympäri Suomen työpisteestä riippumatta. Työskentely ja yhteistyö on helpompaa, kun perusteet ja valmiudet ovat kaikilla samat. Rajavartijan peruskurssi on todettu myös suhteellisen kustannustehokkaaksi, kurssilaisen ”vuosihinnan” ollessa noin 14 500€.

Rajavartijan perusopintojen toteuttaminen Raja- ja merivartiokoululla intensiivisenä lähiopetuksena tukee Rajavartiolaitoksen normaali- ja poikkeusolojen tehtäviä. Opiskelijat ovat nimitettävissä määräaikaan virkasuhteeseen puolen vuoden opiskelun jälkeen ja heitä voidaan käyttää Rajavartiolaitoksen operatiivisten hallintoyksiköiden lisäresurssina operatiivisen tilanteen niin edellyttäessä. Rajavartiolaitoksella on myös mahdollisuus muokata koulutusta sekä säädellä peruskurssin aloitusvahvuuksia nopeasti toimintaympäristön vaatimusten mukaisesti. Raja- ja merivartiokoulun koulutusympäristö tukee erittäin hyvin Rajavartiolaitoksen hyvinkin spesifeihin tehtäviin tähtäävää koulutusta. Kaikki Rajavartiolaitoksen hallintoyksiköt tukevat asiantuntijoillaan koulun opetustoimintaa oman työnsä ohella ja näin ollen koulun vakituisten henkilökunnan määrää ei ole ollut tarpeen kasvattaa.

Rajavartijan peruskurssilla on kyetty tuottamaan riittävä määrä rajavartijoita Rajavartiolaitoksen tarpeisiin. Kurssivahvuuksissa on ollut viime vuosina suurtakin vaihtelua (50-120) Rajavartiolaitoksen taloustilanteesta riippuen, mutta tästä huolimatta Raja- ja merivartiokoulu on kyennyt järjestämään niin opetuksen kuin kurssin järjestelyihin (mm. majoitus, muonitus) liittyvät asiat hyvin. Suurten kurssien aikana lisäresursseja opetukseen on kohdennettu Rajavartiolaitoksen muista hallintoyksiköistä. Suurten kurssien toimeenpanossa on hyödynnetty ryhmäkoulutusta, jossa kurssi on jaettu noin 20 hengen osastoihin. Tällöin resurssit (mm. opettajat, tilat, välineet) on saatu optimaaliseen käyttöön ja koulutusturvallisuus taattua.

Rajavartiolaitokselle myönnetyllä lisärahoituksella lisättiin rajavartijoiden määrää itärajalla ja Helsinki-Vantaan lentoasemalla noin 155 henkilötyövuoden verran vuosien 2018 ja 2019 aikana. Tämä rajavartijoiden määrän kasvattaminen toteutettiin järjestämällä kaksi rajavartijan peruskurssia vuodessa. Tuolloin kolme isoa (~120 opiskelijan) peruskurssia toteutettiin mallilla, jossa ensimmäinen osa (noin 6kk) oli lähiopetusta Raja- ja merivartiokoululla ja toinen osa (noin 6kk) oli ohjattua työharjoittelua sekä monimuoto-opetusta hallintoyksiköissä. Toisen osan ajaksi oppilaat nimitettiin Rajavartiolaitokseen virkasuhteeseen määräajaksi, määrättiin harjoittelijan tehtävään sekä rajavartiomiehiksi. Oppilaat työskentelivät harjoittelijoina hallintoyksiköissä kokeneen rajavartiomiehen ohjauksessa, minkä lisäksi suorittivat Raja- ja merivartiokoulun ohjaamana ja valvomana rajavartijan peruskurssiin kuuluvaa työharjoittelua ja siihen liittyviä opintoja. Jokaiseen työharjoittelua antavaan hallintoyksikköön nimettiin työharjoitteluohjaaja. Tästä väliaikaisella mallilla saatiin nopeasti koulutettua tarvittava määrä uusia rajavartijoita Rajavartiolaitoksen tarpeisiin.

Raja- ja merivartiokoululla annettavan lähiopetuksen lisäksi Rajavartiolaitoksella on käytössään verkko-koulutusympäristö (ENalle) niin opiskelijoille kuin jo virassa olevillekin. ENalle sisältää laajasti koulutuksia eri aihealueista ja mahdollistaa mm. koko henkilöstön nopean koulutuksen ja perehdyttämisen muuttuvissa tilanteissa.